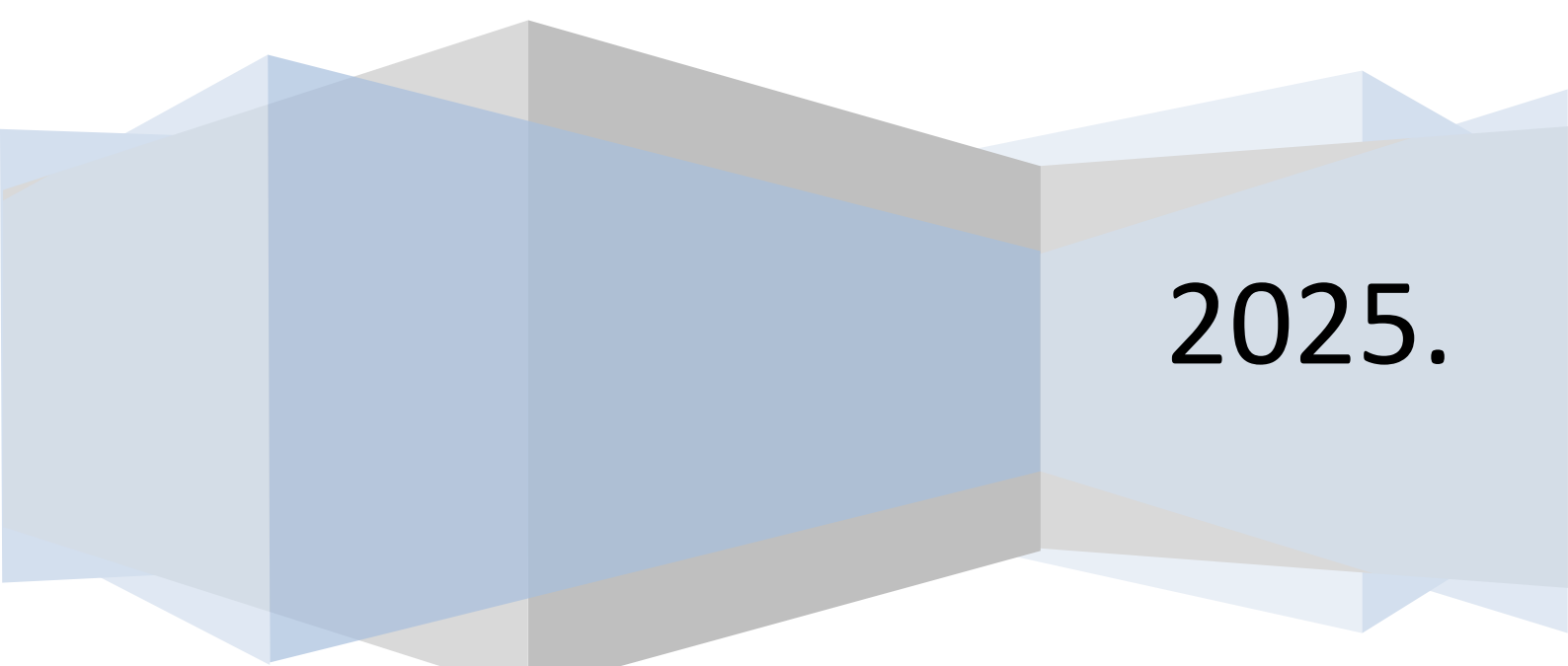

Projekat poboljšanja upravljanja cestovnom imovinom u
Federaciji BiH - FRAME (P511815)

Revizija postupka eksproprijacije - RDDR (Audit) i Plan preseljenja - RAP

2025.

Sadržaj

1. Informacije o projektu	1
1.1. Informacije o podprojektu.....	1
1.2. Informacije o podprojektu (PAD)	2
1.3. Status eksproprijacije	2
2. Opis stečenog zemljišta i utjecaji	3
3. Matrica podobnosti, naknade i prava	4
3.1. Datum prekida.....	4
3.2. Naknada i prava.....	5
3.2.1. Matrica prava (osobe pogođene projektom – PAP-ovi).....	6
4. Socioekonomsko istraživanje	7
4.1. Projektom pogođene osobe koje su već pogođene eksproprijacijom	7
4.2. Projektom pogođene osobe koje još nisu pogođene eksproprijacijom	7
4.3. Zaključak	8
5. Pregled usklađenosti	8
6. Pregled angažmana zainteresiranih strana	9
7. Analiza nedostataka i korektivne mjere	10
7.1. Nedostaci i mjere ublažavanja	10
7.2. Korektivne mjere	10
8. Zaključci	11
9. Mehanizam za rješavanje pritužbi (GRM)	12
9.1. Mehanizam za rješavanje pritužbi (GRM) za prethodno ekspropirisane osobe	12
9.2. GRM za potencijalne potencijalne klijente koji će biti ekspropirirani.....	12
10. PRILOZI.....	16
Prilog A – Sažetak ekspropiranih parcela – Sjeverni ulaz u raskrižje s Mostarom.....	16
Prilog B – Sažetak parcela koje je potrebno ekspropirisati – Sjeverni ulaz na raskrižje s Mostarom	20
Prilog C: UPITNIK ZA VLASNIKE ILI KORISNIKE ZEMLJIŠTA (već ekspropirani)	22
Prilog D: UPITNIK ZA VLASNIKE ILI KORISNIKE ZEMLJIŠTA.....	24
PRILOG E: Primjer obrasca za pritužbu.....	26

Skraćenice

B&H / BiH	Bosna i Hercegovina
CH	Kulturna baština
CHS	Zdravlje i sigurnost zajednice
CGC	Središnji odbor za pritužbe
CSOP	Plan organizacije gradilišta
EA	Procjena utjecaja na okoliš
EIA	Studija utjecaja na okoliš
ESCP	Plan obveza za okoliš i društvo
ESF	Okvir za okoliš i društvo
ESMF	Okvir za upravljanje okolišem i društvenim pitanjima
ESMP	Plan upravljanja okolišem i društvenim pitanjima
ESSs	Standardi za okoliš i društvo
E&S	Okoliš i društvo
FIS	Federalni zavod za statistiku
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
GC	Odbor za pritužbe
GIIP	Dobra međunarodna industrijska praksa
GRM	Mehanizam rješavanja pritužbi
LMP	Plan / procedure upravljanja radnom snagom
OHS	Zdravlje i sigurnost na radu
PAP	Osobe pogođene projektom
PC Roads of FBiH	Javna ustanova Ceste Federacije BiH
PIMT	Tim za provedbu i upravljanje projektom
PDO	Cilj razvoja projekta
PPE	Osobna zaštitna oprema
RAP	Plan djelovanja za preseljenje
RDDR	Izveštaj o provedbi dužne pažnje kod preseljenja
RPF	Okvir politike preseljenja
SEP	Plan uključivanja zainteresiranih strana
SE	Nadzorni inženjer
TCI	Indeks ukupnog stanja
WB/SB	Svjetska Banka

1. Informacije o projektu¹

Projekt unapređenja upravljanja cestovnom imovinom u Federaciji (FRAME, P511815) financira se kreditom i grantom Svjetske Banke u okviru Programa sigurnog i održivog prometa (SSTP), a provodi ga Javno poduzeće Ceste Federacije Bosne i Hercegovine (JP Ceste FBiH).

Cilj razvoja projekta (PDO) je poboljšanje prometne povezanosti i unapređenje upravljanja cestovnom mrežom te, u slučaju prihvatljive krize ili izvanrednog stanja, brz i učinkovit odgovor na nju.

Projekt je strukturiran oko sljedećih komponenti:

- Komponenta 1.1. Ulaganja u program klimatski otporne rehabilitacije prioritetnih državnih cesta;
- Komponenta 1.2. Poboljšanja sigurnosti i otpornosti na cestama;
- Komponenta 2.1. Poboljšano upravljanje imovinom cestovnog sektora;
- Komponenta 2.2. Poboljšano financiranje i upravljanje sektorom;
- Komponenta 3. Komponenta odgovora na nepredviđene hitne slučajeve.

Projekt će se provoditi u razdoblju od 2025. do 2030. godine i obuhvaća mrežu magistralnih cesta u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Razlog za projekt je rješavanje dugogodišnjih potreba za sigurnijom i klimatski otpornijom prometnom infrastrukturom, jačanje institucionalnih kapaciteta za moderno upravljanje imovinom te poboljšanje ukupne učinkovitosti i održivosti cestovnog sektora u Federaciji Bosne i Hercegovine.

1.1. Informacije o podprojektu

Projekt pod nazivom „Rekonstrukcija raskrsnice 'Sjeverni ulaz u Mostar'“ uključuje rekonstrukciju i geometrijsko preoblikovanje kritičnog prometnog čvora koji se nalazi na raskrižju magistralnih cesta M17 (dionica 014) i M17.4 (dionica 101) u naselju Zalik, Grad Mostar, Federacija Bosne i Hercegovine.

Ova lokacija se nalazi na vitalnoj spojnoj točki između paneuropskog koridora Vc (M17) i gradske cestovne mreže koja vodi izravno u centar grada Mostara. Spoj se također nalazi u blizini ključnih objekata kao što su benzinska postaja INA, privatni pristupni putevi i stambene zgrade.

Postojeće raskrižje trenutno je konfigurirano kao trokrako raskrižje u razini s ograničenom prometnom kontrolom i nestandardnim geometrijskim uvjetima. Oštri kutovi skretanja, loša vidljivost, široki zavoji, nedosljedna signalizacija i neregulirane pristupne točke doprinose njegovom označavanju kao crne točke, s dokumentiranom poviješću čestih i teških prometnih nesreća.

Glavni ciljevi projekta su:

- Povećati sigurnost u prometu za sve sudionike u prometu, uključujući vozila, pješake i bicikliste
- Poboljšati protok prometa i smanjiti gužve na jednom od glavnih ulaza u Mostar
- Rješavanje opasnih prometnih uvjeta i ublažavanje rizika od nesreća

¹Podaci dostupni iz Dokumenta o procjeni projekta (PAD), koji je pripremila Svjetska Banka.

- Nadograditi raskrižje kako bi bilo u skladu s modernim dizajnerskim i sigurnosnim standardima
- Olakšati lakši pristup regionalnim i međunarodnim prometnim koridorima

Planirana intervencija uključuje izgradnju modernog kružnog toka integriranog s tunelom "iskopaj i pokrij", osmišljenim za odvajanje prolaza i skretanja, smanjenje konfliktnih točaka te omogućavanje učinkovitog i sigurnog prometa. Nova infrastruktura će primiti postojeći prosječni godišnji dnevni promet (AADT) od 13 868 vozila, s kapacitetom za apsorpciju očekivanog rasta prometa u nadolazećim godinama.

Ovaj podprojekt se provodi u okviru Projekta unapređenja upravljanja cestovnom imovinom u Federaciji (FRAME, ID P511815), uz financijsku potporu Svjetske Banke. To je jedna od nekoliko prioritarnih intervencija utvrđenih za smanjenje lokacija visokog rizika i poboljšanje sigurnosti na cestama u Federaciji Bosne i Hercegovine.

1.2. Informacije o podprojektu (PAD)²

Raskrsnica Mostar Sjever među pet je najnesigurnijih lokacija na cestovnoj mreži Federacije Bosne i Hercegovine prema najnovijoj analizi crnih točaka. Na toj lokaciji gradska cesta spaja se s glavnom cestom, odnosno sjevernom pristupnom cestom za grad Mostar. Postojeće raskrižje je T-raskrižje, s trakom za lijevo skretanje iz smjera Neuma i Čapljine. Spoj na cestu M17 iz smjera Mostara i izlaz s ceste M17 iz smjera Neuma izuzetno su nepovoljni za sve vrste vozila i kao takvi predstavljaju sigurnosni rizik. Iako postoji prometna signalizacija koja ograničava brzinu na dijelu raskrsnice, zbog velikog horizontalnog radijusa i širine prometnih traka na dijelu raskrsnice iz smjera Sarajeva prema Neumu, vozila često prekoračuju ograničenje brzine. Pristupne ceste za benzinsku postaju i privatne objekte u zoni raskrsnice predstavljaju dodatni sigurnosni izazov. Projektno rješenje sastoji se od raskrsnice kružnog oblika, s tunelom ispod novoprojektiranih prometnih površina. Kružni tok je projektiran s 4 kraka: krak Mostar centar, krak Sarajevo, krak Neum (Čapljina) i krak za stambene zgrade uz cestu i obližnji hotel. Vrijednost vanjskog radijusa kružnog toka je $R=21,50$ m, a unutarnjeg radijusa $R=15,0$ m. Širina vozne trake usvojena je na 6,5 m, s još jednom voznom trakom za prevelika vozila širine 2,0 m. Pješački promet u zoni raskrsnice rješava se uvođenjem jednostrane pješačke staze na kraku iz smjera Centar Mostara – Neum na dijelu kraka prema hotelu. Širina pješačke staze je 1,6 m. Iz smjera Mostara prema Sarajevu predviđen je zaseban krak ispod glavne ceste M17 izgradnjom tunela sustavom „Cut and Cover“. Tunel je projektiran u duljini od 150 m, uz poštovanje mogućnosti njegovog adekvatnog zatrpavanja. Ulazni portal nalazi se neposredno prije raskrsnice s krakom kružnog toka – Čapljina, dok se izlazni portal nalazi iza pristupnih cesta za privatne stambene zgrade i hotel. Projekt se smatra solidnim, ali još nije podvrgnut RSA-i, što bi moglo ukazivati na neka dodatna sigurnosna poboljšanja.

1.3. Status eksproprijacije

Proces eksproprijacije za podprojekt „Sjeverni ulaz u Mostar“ je u tijeku i sastoji se od završenih i predstojećih aktivnosti. Već je ekspropisan određeni broj zemljišnih parcela; međutim, potrebno je steći dodatne parcele kako bi se omogućila potpuna provedba odobrenog projektnog rješenja.

Urbanistička dozvola je prvobitno izdana 29.01.2021. pod brojem UP-I-07/2-19-13974/20. Nakon pregleda dokumenta, utvrđeno je da je Odjel za urbanističko uređenje Grada Mostara izostavio određene katastarske parcele u točki 1. Urbanističke dozvole. Kao rezultat toga, zatražena je

²Podaci dostupni iz Dokumenta o procjeni projekta (PAD), koji je pripremila Svjetska Banka.

ispravka, te je revidirana urbanistička dozvola izdana 26.05.2021. pod brojem UPI-07/2-19-13974/20-1.

Nakon izdavanja revidirane dozvole, započeo je proces eksproprijacije. Naišlo se na određene izazove s određenim parcelama, uključujući poteškoće u postizanju dogovora s nekim vlasnicima zemljišta, kao i tehnička razmatranja vezana uz podzemne spremnike goriva i pripadajuću infrastrukturu koja pripada benzinskoj postaji INA. Kako bi se izbjegli utjecaji na ovu infrastrukturu, uvedene su izmjene projekta. Posljedično, postala je potrebna daljnja prilagodba urbanističke dozvole.

Prema važećem zakonodavstvu, urbanistička dozvola može se mijenjati samo jednom. Budući da je prva izmjena rezultat propusta Grada Mostara, nije postojao pravni mehanizam za prilagodbu drugoj izmjeni. Stoga je bilo potrebno pokrenuti novi postupak za izdavanje dozvole. Grad Mostar izdao je Suglasnost (br. 02-23-222/23) 05.01.2023. za novo predstavljeno tehničko rješenje, a naknadno je 16.03.2023. podnesen formalni zahtjev za novu urbanističku dozvolu. Postupak za izdavanje ove nove dozvole trenutno je u tijeku.

U skladu s ovim zahtjevom, zemljišne parcele navedene u Prilogu A predstavljaju Sažetak ekspropriiranih parcela, a u Prilogu B podliježu eksproprijaciji. Ove parcele, zajedno s onima koje su već ekspropriirane, detaljno su analizirane u ovom RDDR-u. Prilog B sadrži ažurirani popis parcela koje će se eksproprijirati, dok točka 4. Socioekonomsko istraživanje pruža socioekonomsku analizu pogođenih vlasnika zemljišta i imovine.

RDDR procjenjuje prošlo pribavljanje zemljišta i aktivnosti preseljenja za podprojekte u okviru FRAME projekta, utvrđujući usklađenost s nacionalnim zakonodavstvom i ESS5 Svjetske Banke. Utvrđuje nedostatke i preporučuje korektivne mjere gdje je to potrebno.

Polje	Detalji
Naziv podprojekta	Rekonstrukcija raskrsnice 'Sjeverni ulaz u Mostar'
Lokacija / Općina	Mostar
Katastarske parcele koje su bile ekspropriirane:	91, 90, 89, 32/6, 40/2, 88/2, 59/1, 41/2, 88/3, 87/2, 39/2, 59/5, 73/2, 74/2, 33/2, 2096, 93, 118, 92, 32/4, 31/2, 32/5
Ukupan broj parcela koje su ekspropriirane:	22
Ukupan broj parcela koje čekaju eksproprijaciju (uključujući potpunu, djelomičnu i privremenu eksproprijaciju):	10
Provedbena agencija	JP Ceste Federacije BiH
Datum eksproprijacije zemljišta / eksproprijacije	10.01.2022.-05.01.2023.
Vrsta eksproprijacije zemljišta	Eksproprijacija

2. Opis stečenog zemljišta i utjecaji

Artikal	Detalji
Korištenje zemljišta prije pribavljanje zemljišta	Zemljište nije korišteno ni u koju posebnu svrhu jer se nalazilo uz magistralnu cestu.
Stečena površina (m ² / ha)	12.799 m ² / ≈ 1,28 ha
Broj pogođenih osoba (ako ih ima)	16

Vrsta utjecaja	Ekonomsko raseljavanje- na malom dijelu parcela s maslinama/ Nema – za većinu parcela
Izgubljena imovina (građevine, usjevi, drveće, ostalo)	Nema objekata, na 3 parcele: usjevi/drveće, nema drugih gubitaka.
Bilješke / Zapažanja	Sve pogođene parcele nalaze se uz magistralnu cestu, bez fizičkog raseljavanja. U većini slučajeva zemljište je bilo nekorišteno. Minimalni utjecaji odnose se na gubitak nekoliko usjeva/stabala. Naknada za ekspropisano zemljište provedena je u skladu s nacionalnim zakonodavstvom.

Proces pribavljanje zemljišta obuhvatio je ukupno 12.799 m² (≈1,28 ha) zemljišta smještenog uz magistralnu cestu. Većina zemljišta bila je nekorištena prije pribavljanje zemljišta, s izuzetkom nekoliko parcela na kojima su zasađene masline i manje kulture. Ukupno je 16 pojedinaca i subjekata formalno zabilježeno kao pogođeno procesom eksproprijacije, uključujući privatne vlasnike zemljišta i javno zemljište.

Nije došlo do fizičkog raseljavanja jer na pogođenim parcelama nije bilo stambenih ili poslovnih objekata. Utjecaji su stoga ograničeni na ekonomsko raseljavanje, prvenstveno povezano s gubitkom nekoliko usjeva i drveća na tri parcele, dok su sve ostale parcele uključivale samo prijenos vlasništva nad neiskorištenim zemljištem. Nisu prijavljena ograničenja pristupa.

Sveukupno, razmjer utjecaja smatra se malim. Naknada je osigurana u skladu s nacionalnim zakonodavstvom, osiguravajući da pogođene osobe prime odgovarajuće isplate za ekspropisano zemljište i imovinu. Usklađenost sa zahtjevima ESS5 bit će dodatno potvrđena pripremom RAP-ova specifičnih za lokaciju za preostale parcele.

3. Matrica podobnosti, naknade i prava

3.1. Datum prekida

U ovom projektu, umjesto univerzalnog krajnjeg datuma (cut-off-date), datum je individualan za svaku parcelu i predstavlja datum provjere na licu mjesta koja se dogodila između prosinca 2021. i travnja 2023. zbog nedosljednosti između zemljišnoknjižnih knjiga i stvarnog vlasništva nad parcelama. Stoga je podobnost za naknadu i pomoć utvrđena provjerom na licu mjesta. Svaka pogođena osoba (PAP) pojedinačno je identificirana, konzultirana i obaviještena o svojim pravima tijekom terenskog izviđanja.

Za dio projekta koji se provodi u okviru postojećeg regulacijskog plana, zainteresirane strane su također bili uključeni putem javnog poziva i prezentacija u zajednici, uključujući sastanak za javne rasprave, osiguravajući da su osobe na koga bi potencijalno mogao utjecati projekt bile svjesne projekta i njegovih potencijalnih utjecaja prije eksproprijacije. Ove konzultacije, održane krajem 2020. i sredinom 2021., potvrdile su da su glavne zabrinutosti pogođenih osoba bile povezane s održavanjem sigurnog i pouzdanog pristupa njihovim nekretninama, posebno stambenim kućama i poslovnim prostorima. Zainteresirane strane su naglasili potrebu za jasnoćom o tome kako će se pristup organizirati tijekom i nakon gradnje. Projektni tim, zajedno s gradskim vlastima, uvjeravao je potencijalne zainteresirane strane da će pristup stambenim nekretninama biti očuvan u svakom trenutku, dok će priključci poslovnim nekretninama biti osigurane u skladu sa sigurnosti prometa.

Iako su preliminarni razgovori već održani s nekim pogođenim osobama, formalni krajnji rok za ispunjavanje uvjeta bit će utvrđen tek nakon izdavanja nove urbanističke dozvole i proglašenja javnog interesa. Ovaj krajnji rok bit će usklađen sa završetkom popisa zainteresiranih strana i socioekonomskog istraživanja osoba pogođenih projektom (PAP) te popisa pogođene imovine. Samo one osobe i imovina identificirani do tog datuma imat će pravo na naknadu i pomoć, u skladu sa zahtjevima Svjetske Banke ESS5.

3.2. Naknada i prava

Za Projekt, sve osobe pogođene Projektom (PAP) koje pretrpe gubitke zbog eksproprijacije zemljišta, ograničavanja pristupa ili preseljenja imat će pravo na pravednu i pravovremenu naknadu u skladu s važećim zakonodavstvom Federacije Bosne i Hercegovine (FBiH) i Okolišnim i socijalnim standardom 5 Svjetske Banke (ESS5). Pravo na naknadu utvrđuje se na temelju krajnjeg datuma kako je definirano u odjeljku 3.1. ovog dokumenta, uključujući formalne zakonske vlasnike, priznate podnositelje zahtjeva prema nacionalnom zakonu i neformalne korisnike bez priznatih prava. Naknada i pomoć imaju za cilj potpunu obnovu ili poboljšanje sredstava za život i životnog standarda u odnosu na uvjete prije raseljavanja. Prava su kategorizirana na sljedeći način:

- **Gubitak zemljišta (trajna eksproprijacija):** Formalni vlasnici i priznati podnositelji zahtjeva primit će naknadu u punom iznosu zamjenske cijene, koja pokriva sve povezane troškove. Neformalnim korisnicima pružit će se pomoć pri preseljenju i obnovi sredstava za život.
- **Gubitak stambenih ili poslovnih objekata:** Vlasnici i korisnici imaju pravo na naknadu u iznosu zamjenske cijene, pomoć pri preseljenju i podršku za ponovno uspostavljanje poslovanja gdje je to relevantno. – Nije primjenjivo za ovaj podprojekt
- **Gubitak usjeva, drveća i druge imovine:** Naknada će se isplatiti po fer tržišnoj vrijednosti, na temelju vrste imovine i proizvodne vrijednosti.
- **Privremeno korištenje zemljišta:** Naknada će pokriti gubitak korištenja tijekom razdoblja privremene okupacije, a zemljište će biti vraćeno u prvobitno stanje nakon okupacije. – Nije primjenjivo za ovaj podprojekt.
- **Ograničen pristup zemljištu ili resursima:** Osobe pogođene projektima koje izgube pristup komunalnim, uobičajenim ili drugim resursima bit će obeštećene ili će im biti ponuđen alternativni pristup.
- **Utjecaji na životne uvjete:** Pomoć poput osposobljavanja za posao ili poslovne podrške bit će dostupna osobama koje gube prihod ili ekonomske prilike. – Nije primjenjivo za ovaj podprojekt
- **Ranjive skupine:** Dodatna ciljana podrška bit će pružena kako bi se osigurao pravedan tretman ranjivih kućanstava.

Detaljna Matrica prava koja opisuje mjere podobnosti i naknade nalazi se u točki 3.2.1. ovog dokumenta. Ova matrica osigurava transparentnu, dosljednu i pravednu provedbu naknada tijekom cijelog FRAME projekta.

3.2.1. Matrica prava (osobe pogođene projektom – PAP-ovi)

Vrsta gubitka / utjecaja	Pogođena osoba(e)	Pravo / Naknada	Napomene
1. Trajni gubitak zemljišta	Formalni vlasnici i priznati podnosioci zahtjeva	Potpuna naknada troškova zamjene, uključujući vrijednost zemljišta, pristojbe za registraciju, poreze i troškove prijenosa.	Naknada isplaćena prije eksproprijacije zemljišta.
2. Gubitak usjeva, drveća i druge imovine	Korisnici i vlasnici zemljišta	Naknada po trenutnoj tržišnoj vrijednosti na temelju vrste usjeva/stabla i produktivne vrijednosti; opcije zamjene ili novčane naknade.	Uključuje višegodišnje i sezonske kulture.
3. Privremeno zauzimanje zemljišta	Vlasnici zemljišta i korisnici	Naknada za gubitak korištenja tijekom razdoblja okupacije; vraćanje zemljišta u prvobitno stanje nakon korištenja.	Na temelju trajanja i utjecaja zanimanja.
4. Ograničen pristup zemljištu ili resursima	Pojedinci ili zajednice s pravima pristupa	Naknada ili pružanje alternativnog pristupa ili resursa za ublažavanje gubitka pristupa.	Uključuje zajednička, običajna ili tradicionalna prava.

4. Socioekonomsko istraživanje

4.1. Projektom pogođene osobe koje su već pogođene eksproprijacijom

Pokrivenost ankete

Socioekonomsko istraživanje provedeno je kako bi se procijenile zabrinutosti i povratne informacije vlasnika zemljišta pogođenih postupkom eksproprijacije za projekt. Od ukupno 16 različitih vlasnika zemljišta koji su identificirani anketa se uspješno provela s njih 8. Jedna parcela je u suvlasništvu pet pojedinaca, što, kada se tretira kao jedna vlasnička jedinica, smanjuje efektivni broj vlasnika zemljišta na 12. Među njima, dva vlasnika zemljišta trenutno imaju privremene zastupnike čije adrese ostaju nepoznate, što je spriječilo njihovo sudjelovanje u ovoj fazi. Od osam ispitanika, šestoro je osobno posjećeno 19. rujna 2025., dok su dva intervjuirana putem e-pošte. Također su pokušana dva dodatna vlasnika zemljišta kontaktirati putem terenskih posjeta i upita lokalnoj općinskoj upravi, ali bezuspješno. Te će osobe biti intervjuirane prije nego što se eksproprijacija finalizira.

Ključne zabrinutosti koje su izražene

Anketirani vlasnici zemljišta pokrenuli su nekoliko pitanja. Dvoje je izrazilo zabrinutost oko toga hoće li pristup njihovim parcelama biti zajamčen izmjenjenim nacrtom projekta, dok je jedan dodatno izrazio zabrinutost u vezi s priključcima na kanalizaciju, budući da su tijekom početnog postupka eksproprijacije dana jamstva da će se to riješiti unutar projekta. Te su zabrinutosti razjašnjene tijekom ankete, uz objašnjenja u vezi s zajamčenim pristupom stambenim nekretninama i potvrdu da su priključci za kanalizaciju obuhvaćeni trenutnim nacrtom projekta. Ispitanici su izrazili zadovoljstvo tim pojašnjenjima. Međutim, nekoliko suzainteresiranih strana izrazilo je nezadovoljstvo nedostatkom pravovremenih ažuriranja. Objašnjeno je da će, nakon što se izda urbanistička dozvola, projekt biti javno predstavljen i podložen formalnim konzultacijama, što su vlasnici zemljišta prihvatili kao razumno.

Naknada i sredstva za život

Osim ovih zabrinutosti, svi ispitanici potvrdili su da su primili punu naknadu za ekspropisanu imovinu u skladu sa sporazumima te su izrazili zadovoljstvo pravednošću i transparentnošću procesa. Vlasnici koji su na svojim parcelama imali usjeve voća i povrća potvrdili su da su zadovoljni dodatnom naknadom za poljoprivredne gubitke. Nitko nije prijavio negativne utjecaje na svoju egzistenciju, jer su svi nastavili s uzgojem na drugim parcelama u vlasništvu, održavajući istu razinu samodostatnosti kao i prije.

4.2. Projektom pogođene osobe koje još nisu pogođene eksproprijacijom

Buduće eksproprijacije

Gore navedeni nalazi odnose se na parcele koje su već ekspropisane prema prethodnom urbanističkom i projektnom planu. Što se tiče novog skupa parcela koje su predmet eksproprijacije prema ažuriranom urbanističkom planu (zahtjev podnesen, trenutno se čeka odobrenje), postoji deset parcela - tri javne i sedam privatnih - koje odgovaraju četiri privatna vlasnička subjekta (dvije tvrtke i dvije fizičke osobe). Jedna tvrtka, koja je već ekspropisana tijekom početne faze, ponovno je konzultirana i izrazila je spremnost prihvatiti novu eksproprijaciju, iako je ponovila zabrinutost zbog kanalizacije i pristupa za stambene i priključke za poslovne prostore. Dva pojedinačna vlasnika zemljišta nisu se mogla kontaktirati u ovoj fazi zbog neslaganja između zemljišnoknjižnih i katastarskih zapisa, a vlasništvo će se utvrditi tijekom postupka eksproprijacije. Razgovori s drugom

tvrtkom su odgođeni, jer se novi projektni plan značajno razlikuje od ranije verzije, a regulacijski plan još nije usvojen. Nakon što se regulacijski plan i urbanistička dozvola dovrše, s tim će se vlasnicima provesti ciljane konzultacije, uz javne rasprave.

4.3. Zaključak

Sveukupno, rezultati ankete pokazuju da su vlasnici zemljišta zadovoljni procesom naknade i podržavaju projekt. Zabrinutost je uglavnom bila usmjerena na protok informacija, pristup parcelama i kanalizacijsku infrastrukturu, a sve se to može učinkovito riješiti kontinuiranim angažmanom zainteresiranih strana, transparentnom komunikacijom i integracijom tehničkih pojašnjenja u nadolazeći proces javnih konzultacija.

5. Pregled usklađenosti

Kriteriji	Procjena	Dokazi / Napomene
Je li eksproprijacija provedena u skladu s nacionalnim zakonodavstvom?	U skladu s propisima	Izvlaštenje su provela nadležna tijela u skladu s nacionalnim Zakonom o izvlaštenju. Popratna dokumentacija: ugovori, sudske/eksproprijacijske odluke, katastarski izvodi.
Je li naknada isplaćena po zamjenskoj cijeni?	U skladu s propisima	Naknada je isplaćena prema sudskim/eksproprijacijskim procjenama u novčanoj vrijednosti u skladu s tržišnim stopama. Potvrde o plaćanju dostupne su.
Jesu li mehanizmi za pritužbe bili dostupni i funkcionalni?	U skladu s propisima	Mogućnosti žalbe i pritužbi postojale su putem upravnog i sudskog sustava; nekoliko pogođenih osoba koristilo je te mehanizme u skladu s nacionalnim postupcima.
Jesu li ranjive skupine identificirane i adekvatno uzete u obzir?	Djelomično	Nije provedena posebna procjena ranjivosti; međutim, nisu utvrđeni dokazi o posebno ranjivim skupinama među pogođenim osobama.
Jesu li bili odgođeni postupci eksproprijacije ili naknade?	Djelomično	Jedna eksproprijacija uključivala je parcelu s pet vlasnika čije adrese nisu bile poznate a druga jednog također s nepoznatom adresom. Sud je imenovao privremenog pravnog zastupnika dok se vlasnici ne jave. Sredstva za naknadu bit će položena na zaseban escrow račun, koji pokriva procjenu sudskog vještaka plus 40%. Sve ostale parcele su kompenzirane na vrijeme.
Je li bilo ikakvih sporova ili neriješenih zahtjeva?	Da (manje važno, riješeno)	Pogođeni vlasnici zemljišta pokrenuli su nekoliko sporova u vezi s iznosima odštete. Oni su

		riješeni prilagodbom isplata za eksproprijaciju kako bi se odrazili zahtjevi vlasnika za većim procjenama.
--	--	--

Pregled postupaka izvlaštenja za parcele već ekspropisane u okviru FRAME projekta pokazuje da je proces, općenito, bio u velikoj mjeri u skladu s nacionalnim zakonodavstvom i načelima ESS5. Sve izvlaštenja provedena su u skladu s važećim nacionalnim Zakonom o izvlaštenju, uz dostupnu prateću dokumentaciju, uključujući sudske odluke, katastarske izvratke i ugovore. Isplate odštete izvršene su u skladu s procijenjenim tržišnim vrijednostima i u većini slučajeva završene su na vrijeme.

Dvije eksproprijacije koja je uključivala vlasnike s nepoznatim adresama zahtijevala je imenovanje privremenog pravnog zastupnika od strane suda. Sredstva za naknadu za ove parcele biti će položena su na namjenski escrow račun, pokrivajući procjenu sudskog vještaka plus 40%, osiguravajući da će pogođeni vlasnici primiti dužnu naknadu kada se jave.

Između nekoliko pogođenih vlasnika zemljišta nastali su manje rasprave u vezi s visinom odštete. Ti su zahtjevi riješeni u skladu s člankom 47. Zakona o eksproprijaciji, prilagodbom plaćanja kako bi se odrazilo traženo povećanje vrijednosti eksproprijacije. Svi zahtjevi su sada zatvoreni.

Mehanizmi za pritužbe bili su dostupni i funkcionalni putem upravnog i pravosudnog sustava, što je omogućilo pogođenim osobama da izraze zabrinutost, iako nisu prijavljeni nikakvi značajni problemi. Ranjive skupine nisu formalno identificirane tijekom početne eksproprijacije, ali nema dokaza koji upućuju na to da su bilo koje posebno ranjive osobe ili kućanstva negativno pogođene.

Sveukupno, iako je mali broj parcela zahtijevao posebne aranžmane zbog odsutnih vlasnika i manjih sporova, postupak eksproprijacije smatra se uglavnom usklađenim s propisima, a svi utvrđeni problemi su riješeni ili ublaženi.

6. Pregled angažmana zainteresiranih strana

Artikal	Procjena / Bilješke
Konzultacije s pogođenim osobama	Djelomično provedeno – Prije eksproprijacije održane su neke konzultacije s izravno pogođenim vlasnicima zemljišta; za vlasnike koji nisu bili prisutni bili su uključeni pravni zastupnici. Zapisnici sa sastanaka i obavijesti su dostupni.
Uključenost zajednica domaćina (ako je relevantno)	Nije primjenjivo
Zapisi o pritužbama i rješenjima	Održavano i riješeno – Pokrenuto je nekoliko sporova u vezi s iznosima naknada koji su riješeni u skladu s člankom 47. Zakona o eksproprijaciji, uz prilagodbu plaćanja gdje je to zatraženo. Dokazi uključuju izmijenjene evidencije o plaćanju i sudske/eksproprijacijske odluke.
Dokaz o informiranom pristanku za dobrovoljne donacije	Nije primjenjivo – Sva eksproprijacije zemljišta provedena su putem eksproprijacije; za ove parcele nisu korištene dobrovoljne donacije zemljišta.

7. Analiza nedostataka i korektivne mjere

7.1. Nedostaci i mjere ublažavanja³

Iako nacionalni pravni okvir u Federaciji BiH pruža općenito dobru osnovu za rješavanje otkupa zemljišta i imovinskih prava, postoji nekoliko nedostataka u usporedbi s ESS5 Svjetske Banke. Projekt FRAME slijedit će strožije zahtjeve WB ESS5, ovisno o tome koji je od njih više štiti pogođene osobe.

Područje	Nacionalni pravni okvir	Zahtjev ESS5	Mjere ublažavanja za FRAME
Pravo na naknadu	Pravo na sudjelovanje imaju samo formalni zakonski vlasnici ili oni s pravnim zahtjevima.	Uključuje formalne vlasnike, neformalne korisnike i one bez zakonskih prava.	FRAME RPF osigurava da se sve kategorije raseljenih osoba prema ESS5 identificiraju i dobiju naknadu ili pomoć.
Obnova sredstava za život	Fokus je na naknadi za zemljište/imovinu; podrška za život nije izričito potrebna.	Zahtijeva podršku za obnovu ili poboljšanje egzistencije pogođenih osoba.	FRAME podprojekti će prema potrebi uključivati mjere za obnovu sredstava za život.
Ranjive skupine	Nema posebnih odredbi.	Zahtijeva identifikaciju i dodatnu podršku za siromašne ili ranjive osobe.	FRAME RPF uključuje odredbe za identifikaciju i pomoć ranjivim osobama.
Sudjelovanje javnosti	Ograničeni zahtjevi za konzultacije.	Zahtijeva smislene konzultacije, otkrivanje i sudjelovanje.	Javno sudjelovanje i objavljivanje bit će integrirani u planiranje i provedbu podprojekata.
Mehanizam za pritužbe	Nema formalnog zahtjeva za menadžera upravljanja projektima.	Zahtijeva pristupačan i transparentan GM za raseljene osobe.	FRAME će osigurati da je operativni GM na mjestu tijekom cijelog projektnog ciklusa.
Praćenje i evaluacija	Nema potrebe za praćenjem ishoda.	Zahtijeva praćenje ishoda i utjecaja preseljenja.	FRAME će po potrebi uključiti mehanizme praćenja i evaluacije u RAP-ove specifične za lokaciju.

7.2. Korektivne mjere

Utvrđeni nedostatak (u usporedbi s ESS5)	Preporučena korektivna radnja	Odgovorna strana	Vremenska crta
Ranjive skupine koje nisu formalno identificirane prije eksproprijacije	Provesti socioekonomsku procjenu za preostale parcele; identificirati ranjiva kućanstva i	PIMT	Prije pripreme RAP-a za preostale parcele

³Podaci dostupni iz Okvira politike preseljenja (RPF), koji je pripremila JP Ceste Federacije BiH.

	osigurati odgovarajuće mjere		
Ograničene konzultacije zainteresiranih strana s vlasnicima koji nisu prisutni	Angažirajte se putem pravnih zastupnika; dokumentirajte svu komunikaciju i osigurajte da su pogođene osobe informirane	PIMT	U tijeku za vlasnike koji nisu anketirani/konzultirani
Proces kompenzacije djelomično nije usklađen s načelom troškova zamjene ESS5	Održavajte escrow fondove za odsutne vlasnike i prilagođavajte plaćanja gdje je to potrebno kako bi se zadovoljili standardi troškova zamjene	PIMT	Nastavlja se dok vlasnici ne zatraže sredstva
Manji sporovi u vezi s naknadom nisu u početku riješeni prema ESS5	Primijenite prilagodbe iz članka 47; osigurajte dokumentiranje svih rješenja i potvrdite da su plaćanja usklađena s ESS5	PIMT	Završeno; dokumentacija arhivirana
Nema sustavne provjere usklađenosti s ESS5 za prethodne eksproprijacije	Provesti RDDR za sve već ekspropirane parcele kako bi se potvrdila usklađenost i dokumentirale naučene lekcije	PIMT	Završeno

8. Zaključci

Ukupna usklađenost:

Pregled postupaka eksproprijacije parcela ekspropiranih za Rekonstrukciju raskrsnice 'Sjeverni ulaz u Mostar' prije uključivanja Svjetske Banke pokazuje da je proces bio u velikoj mjeri u skladu s nacionalnim zakonodavstvom (Zakon o eksproprijaciji Federacije BiH) i zahtjevima ESS5 Svjetske Banke. Naknada je općenito isplaćena u skladu s procijenjenim vrijednostima, mehanizmi za podnošenje pritužbi bili su dostupni, a pogođene osobe su konzultirane gdje je to bilo moguće. Utvrđena su manja odstupanja, prvenstveno vezana za odsutne vlasnike i nekoliko sporova oko iznosa naknade, koji su riješeni u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji (članak 47.).

Preporuke / Korektivne mjere (CAP):

Držite sredstva u escrow računu za parcele s odsutnim vlasnicima dok ne zatraže odštetu.

Osigurati dokumentaciju konzultacija i angažmana putem pravnih zastupnika za vlasnike koji su u odsutnosti.

Potvrdite i dokumentirajte da su svi manji sporovi oko naknade u potpunosti riješeni.

Provesti socioekonomski pregled preostalih parcela kako bi se identificirala sva ranjiva kućanstva i osigurala usklađenost s ESS5.

Provedba podprojekta:

Na temelju nalaza ovog RDDR-a, podprojekt FRAME-a može se nastaviti na parcelama stečenim prije uključivanja Svjetske Banke bez potrebe za dodatnim naknadama, pod uvjetom da PIMT provede i prati gore navedene korektivne mjere. Za preostale parcele gdje još nije došlo do eksproprijacije ili pribavljanje zemljišta, ovaj RAP utvrđuje postupke i mjere za osiguranje usklađenosti sa Svjetskom bankom ESS5.

9. Mehanizam za rješavanje pritužbi (GRM)

9.1. Mehanizam za rješavanje pritužbi (GRM) za prethodno ekspropirisane osobe

Za podprojekt u Mostaru, proces otkupa zemljišta već je bio dovršen prije provedbe projekta. Stoga, pogođene osobe nisu imale pristup Mehanizmu za rješavanje pritužbi (GRM) koji je predviđen u okviru RPF-a i SEP-a za bilo kakve nove eksproprijacije. Umjesto toga, njihove su se brige rješavale izravnom komunikacijom s gradskim vlastima (Odjel za urbanizam), koji je služio kao glavni kanal za primanje i prosljeđivanje pritužbi Jedinici za provedbu projekta. U praksi su se tijekom procesa eksproprijacije provodile individualne konzultacije sa svakim vlasnikom zemljišta, a sva su pitanja raspravljana izravno na licu mjesta. Iako ne postoje formalni pisani zapisi o tim pritužbama, provedeno socioekonomsko istraživanje potvrđuje da su pogođene osobe izrazile zadovoljstvo cjelokupnim procesom. Glavne zabrinutosti odnosile su se na održavanje pristupa glavnoj cesti. Pogođena kućanstva uvjerena su da je Projekt, i pravno i moralno, dužan osigurati kontinuirani pristup stambenim nekretninama. Za poslovne nekretnine, izravan pristup glavnoj cesti bit će dopušten samo tamo gdje nije dostupna lokalna ili servisna cesta, kako bi se osigurali viši standardi sigurnosti na cestama.

9.2. GRM za potencijalne potencijalne klijente koji će biti ekspropirani

Mehanizam za pritužbe (GM) služi kao platforma za primanje, rješavanje i upravljanje pritužbama, komentarima i prijedlozima vezanim uz projekt. Njegov je primarni cilj osigurati učinkovit način rješavanja pritužbi. Prema Svjetskoj banci navedenoj u ESS10, svaki projekt mora uspostaviti takav mehanizam u ranoj fazi pripreme projekta kako bi se brzo riješila specifična pitanja.

Projekt je razvio mehanizam za pritužbe kako bi se sustavno evidentirale i pratile sve pritužbe. Cilj ove inicijative je povećati transparentnost i odgovornost, a istovremeno smanjiti rizik od negativnih utjecaja na okoliš i društvo.

Upravni odbor projekta sastoji se od dvije razine: Odbora za pritužbe (GC) koje osniva i kojima upravlja JP Ceste FBiH, te Središnjeg odbora za pritužbe (CGC) kojim nadgleda Federalno ministarstvo prometa i komunikacija, a koji je poznatiji kao Mehanizam za pritužbe projekta.

Kako bi se osigurao pristup Upravnom odboru (GM), potencijalni korisnici, zajednice i druge zainteresirane strane mogu podnositi pritužbe putem određenih kanala. GM će omogućiti kontinuirane povratne informacije o projektnim aktivnostima i pružiti rješenja za pojedinačne pritužbe tijekom provedbe. Stoga će GM služiti i kao informativni centar i kao mehanizam za pritužbe na razini projekta, dostupan svima na koje utječu projektne komponente i relevantan za lokalne zajednice na koje utječu projektne aktivnosti.

GM će rješavati pritužbe i komentare sljedećih skupina: pojedinaca ili subjekata izravno pogođenih projektom, potencijalnih korisnika, onih na koje utječe stjecanje zemljišta i preseljenje,

zainteresiranih strana zainteresiranih za projekt te stanovnika ili zajednica pogođenih projektnim aktivnostima.

Nadalje, pravni lijekovi dostupni prema nacionalnom zakonodavstvu, kao što su sudovi, inspekcije i upravna tijela, ostat će dostupni.

Međutim, mehanizam za pritužbe za projektne radnike koji se zahtijeva prema ESS2 bit će osiguran zasebno, s detaljima navedenima u Postupku upravljanja radom.

Unatoč niskoj procjeni rizika od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja (SEA)/seksualnog uznemiravanja (SH) u Projektu, GM će biti opremljen za rješavanje pritužbi SEA/SH kao mjere predostrožnosti. Ove će pritužbe zasebno rješavati obučeni stručnjaci, slijedeći isti lanac vrijednosti procesa i vremenske rokove detaljno opisane u Poglavlju 9.2.2.

JP Ceste FBiH odgovorno je za uspostavljanje operativnih Upravnih odbora i informiranje zainteresiranih strana o njihovim ulogama, kontakt osobama i postupcima za pritužbe u pogođenim područjima. Informacije o Upravnom odboru širit će se putem različitih kanala, uključujući web stranice JP Ceste FBiH, kampanje na društvenim mrežama i letke s detaljnim opisom procesa Upravnog odbora.

9.2.1. Podnošenje pritužbi

Učinkovito upravljanje pritužbama ovisi o skupu temeljnih načela osmišljenih kako bi se održala pravednost i postupka i njegovih ishoda. Postupak za pritužbe osmišljen je da bude dostupan, učinkovit, jednostavan, razumljiv i besplatan za podnositelja pritužbe. Svaka pritužba može se dostaviti GM osobno, telefonom ili pisanim putem ispunjavanjem obrasca za pritužbe putem interneta ili slanjem putem e-pošte, pošte, faksa ili osobne dostave na određene adrese. Anonimnost se održava za sve pritužbe, a detalji o mjestima prijema bit će široko distribuirani kao dio napora za podizanje svijesti. Primjer obrasca za pritužbe nalazi se u Prilogu E ovog dokumenta kao referenca.

9.2.2. Uprava za pritužbe

Pritužbe će se obrađivati i upravljati na početnoj razini pritužbi – Odborima za pritužbe (GC). Svaka pritužba mora slijediti niz obveznih koraka: primitak, procjena i dodjela, potvrda, istraga, odgovor, praćenje i zatvaranje.

Po primitku, GM će brzo provesti početnu procjenu kako bi utvrdio prirodu i ozbiljnost pritužbe. U roku od tri dana od primitka pritužbe, GM će potvrditi njezinu registraciju i podnositelju pritužbe pružiti osnovne sljedeće korake. Nakon toga, GM će se pozabaviti problemom iz perspektive podnositelja pritužbe, s ciljem razumijevanja njegovih briga i željenih radnji. Zatim će istražiti činjenice i okolnosti te podnositelju pritužbe donijeti konačnu odluku najkasnije 15 dana nakon podnošenja pritužbe. Pritužba se zatvara nakon što je potvrđena provedba rješenja. Čak i u slučajevima kada se ne postigne dogovor ili je pritužba odbijena, svi naponi i radnje peksproprisane u cilju rješavanja bit će dokumentirani.

Za anonimne pritužbe, nakon potvrde primitka u roku od tri dana od podnošenja, GM će istražiti pritužbu i donijeti konačnu odluku u roku od 15 dana od podnošenja, koja će biti objavljena na web stranici JP Ceste Federacije BiH.

GM će voditi registar pritužbi, dokumentirajući pritužbe primljene putem svih kanala prijema, istovremeno štiteći osobne podatke svakog podnositelja pritužbe u skladu sa Zakonom o zaštiti osobnih podataka. Svaka pritužba bit će zabilježena u registru s bitnim detaljima, uključujući opis pritužbe, datum potvrde primitka podnositelju pritužbe, peksproprisane radnje (kao što su istraga ili

korektivne mjere), datum rješavanja ili davanja povratnih informacija, provjeru provedbe i zatvaranje.

Ako se pritužba ne može zadovoljavajuće riješiti, podnositelj pritužbe ima pravo žalbe. Središnji odbor za pritužbe (CGC) rješavat će takve žalbe, služeći kao drugostupanjska razina za rješavanje pritužbi. CGC će potvrditi primitak žalbe, uključujući detaljno objašnjenje postupka rješavanja i konačne odluke, uz smjernice ako ishod i dalje nije zadovoljavajući za podnositelja pritužbe.

Ako se rješenje ne može postići putem CGC-a, podnositelj pritužbe može se poslužiti formalnim sudskim postupcima dostupnim prema pravnom okviru Federacije BiH. Podnošenje pritužbe GM ne sprječava traženje rješenja od službenih tijela, sudskih ili drugih, u bilo kojem trenutku, kako je predviđeno pravnim okvirom Federacije BiH.

9.2.3. Izvještavanje o pritužbama i povratnim informacijama korisnika

Osim rješavanja pritužbi, glavni menadžer bit će odgovoran i za zadržavanje i organiziranje primljenih komentara/pritužbi te održavanje Središnjeg dnevnika pritužbi, kojim će upravljati stručnjak za okoliš i sigurnost. Kako bi se osiguralo sveobuhvatno razumijevanje ovog alata i njegovih rezultata, ažuriranja glavnog menadžera bit će dostupna na web stranicama JP Ceste Federacije BiH. Ova ažuriranja će se redovito osvježavati i pružat će pregled po spolu i vrsti pritužbi.

9.2.4. Zapisnik pritužbi

JP Ceste FBiH će voditi Centralni dnevnik pritužbi kako bi se osiguralo da se svakoj pritužbi dodijeli individualni referentni broj te da se točno prati i evidentira dok se radnje ne dovrše. Prilikom primanja povratnih informacija, uključujući pritužbe, definirat će se sljedeći podaci:

- Tip
- Kategorija
- Rok za rješavanje žalbe
- Dogovoreni akcijski plan

Zapisnik će sadržavati sljedeće detalje:

- Ime podnositelja pritužbe, lokacija i detalji pritužbe
- Datum podnošenja
- Datum kada je Zapisnik pritužbi učitao u bazu podataka projekta
- Detalji predloženih korektivnih mjera
- Datum kada je predložena korektivna mjera poslana podnositelju pritužbe (ako je primjenjivo)
- Datum kada je žalba zaključena
- Datum kada je odgovor poslan podnositelju pritužbe

9.2.5. Kanali za podnošenje pritužbi

Svaka pritužba može se dostaviti GM ispunjavanjem obrasca za pritužbu, bilo u tiskanom obliku ili online, ili u bilo kojem drugom formatu koji podnositelj pritužbe preferira. Primjer obrasca za pritužbu nalazi se u Prilogu B. Pritužbe bilo koje vrste mogu se podnijeti poštom, faksom, telefonom, e-poštom ili osobno koristeći sljedeće podatke za pristup:

Pažnja: PIMT, Mehanizam za pritužbe radnika
Adresa: Terezija br. 54, 71000 Sarajevo
Telefon: +387 33250 370; Faks: +387 33250 400
E-pošta: info@jpcfbi.ba

<https://jpdcbh.ba/bs/kontakt>

Ovaj će se put koristiti dok se ne uspostave prethodno spomenuti GM. Pojediniosti o svakoj GM bit će dostavljene u kasnijim fazama i shodno tome distribuirane. Informacije o tim detaljima bit će uključene u Strategiju angažmana i objavljene nakon postupka objavljivanja informacija opisanog u ovom dokumentu.

9.2.6. *Praćenje i izvještavanje o pritužbama*

Odbor za žalbe (GC) imat će sljedeće odgovornosti:

- Prikupljanje, sažimanje i analiziranje pritužbi, djelovanje kao lokalne ulazne točke za evidentiranje količine, sadržaja i statusa pritužbi te njihov unos u bazu podataka Project GM-a.
- Praćenje neriješenih problema i predlaganje mjera za njihovo rješavanje.
- Izrada izvješća o aktivnostima GM-a.
- Vođenje središnjeg dnevnika pritužbi.

Središnji odbor za pritužbe (CGC) imat će zadatak:

- Rješavanje pritužbi koje nisu zadovoljavajuće riješene na razini Općeg vijeća.

JP Ceste Federacije Bosne i Hercegovine bit će odgovorne za uključivanje odjeljka koji se odnosi na GM u izvješća o praćenju koja se dostavljaju Svjetskoj banci. Ovaj odjeljak pružit će ažurirane informacije o sljedećem:

- Status provedbe GM-a, uključujući postupke, obuku, kampanje za podizanje javne svijesti i raspodjelu proračuna.
- Kvalitativni podaci o broju zaprimljenih pritužbi (molbe, prijedlozi, žalbe, zahtjevi, pozitivne povratne informacije) i broju riješenih pritužbi.
- Kvantitativni podaci o vrstama primljenih pritužbi i danim odgovorima, kao i o riješenim problemima i pritužbama koje ostaju neriješene.
- Razina zadovoljstva peksproprisanim mjerama kao odgovor.
- Sve provedene korektivne mjere.

9.2.7. *Sustav za rješavanje pritužbi SB-a*

Zajednice i pojedinci koji smatraju da su negativno pogođeni projektom koji podržava SB mogu podnijeti pritužbe postojećim mehanizmima za rješavanje pritužbi na razini projekta ili Službi za rješavanje pritužbi SB-a (GRS). GRS osigurava da se primljene pritužbe odmah pregledaju kako bi se riješili problemi vezani uz projekt. Zajednice i pojedinci pogođeni projektom mogu podnijeti svoje pritužbe neovisnom inspekcijskom panelu SB-a, koji utvrđuje je li šteta nastala ili bi mogla nastati kao rezultat nepoštivanja politika i postupaka SB-a. Pritužbe se mogu podnijeti u bilo kojem trenutku nakon što su problemi izravno dostavljeni SB-u i nakon što je Upravi Banke dopušteno da odgovori. Za informacije o tome kako podnijeti pritužbe korporativnoj Službi za rješavanje pritužbi SB-a (GRS), posjetite <http://www.worldbank.org/en/projects-operations/products-and-services/grievance-redress-service> Za informacije o tome kako podnijeti pritužbe Inspekcijskom panelu Svjetske Banke, posjetite www.inspectionpanel.org.

10. PRILOZI

Prilog A – Sažetak ekspropisanih parcela – Sjeverni ulaz u raskrižje s Mostarom

Br.	Katastarska općina	Broj zemljišne parcele	Vrsta korištenja zemljišta	Javno / privatno vlasništvo	Potpuna / Djelomična eksproprijacija	Ukupna površina parcele (m ²)	Ukupno zahvaćena površina (m ²)	Građevine na parceli	Ostala imovina (drveće, usjevi itd.)	Pogođena pomoćna imovina	Ostala imovina na zemljištu (nepogođena)	Fizičko raseljavanje (Da/Ne)	Bilješke
1	Mostar I.	91	Oranica	Privatno	Završeno	198	198	Ništa	Nema/Minimalni usjevi	Ništa	Ništa	Ne	-
2	Mostar I.	90	Oranica	Privatno	Završeno	188	188	Ništa	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	Usjevi i drveće
3	Mostar I.	89	Oranica	Privatno	Završeno	227	227	Ništa	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	-
4	Mostar I.	32/6	Vinograd	Privatno	Djelomično	17	17	Ništa	Drveće/Usjevi	Ništa	Ništa	Ne	Članak 47.
5	Mostar I.	32/6	Vinograd	Privatno	Djelomično	23	23	Ništa	Drveće/Usjevi	Ništa	Ništa	Ne	Članak 47.
6	Mostar I.	40/2	Oranica	Privatno	Završeno	121	121	Ništa	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	-
7	Mostar I.	88/2	Gradište	Privatno	Završeno	500	500	Ništa	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	Članak 47.
8	Mostar I.	59/1	Livada	Privatno	Završeno	561	561	Ništa	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	-
9	Mostar I.	4 1/2	Oranica	Privatno	Završeno	37	37	Ništa	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	-
10	Mostar I.	88/3	Gradište	Privatno	Završeno	186	186	Ništa	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	Članak 47.

11	Mostar I.	87/2	Voćnjak	Privatno	Završeno	45	45	Ništa	Drveće/Usjevi	Ništa	Ništa	Ne	Članak 47.
12	Mostar I.	39/2	Pristupna cesta	Privatno	Završeno	28	28	Ništa	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	Vlasnici nepoznati, imenovan privremeni pravni zastupnik
13	Mostar I.	59/5	Livada	Privatno	Završeno	107	107	Ništa	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	Vlasnici nepoznati, imenovan privremeni pravni zastupnik
14	Mostar I.	73/2	Livada	Privatno	Završeno	76	76	Ništa	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	Samo je parcela s formalnom pritužbom završila na sudu, riješeno - usjevi ili drveće
15	Mostar I.	74/2	Livada	Privatno	Završeno	11	11	Ništa	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	drveće
16	Mostar I.	59/7	Livada	Privatno	Završeno	534	534	Ništa	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	prekinuto
17	Mostar I.	65/2	Dvorište	Privatno	Završeno	46	46	Ništa	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	prekinuto
18 godina	Mostar I.	33/2	Nekategorisana cesta	Javno	Završeno	2	2	Ništa	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	-

19	Mostar I.	2096	Neka tegor isana cesta	Javno	Završeno	1.538	1.538	Ništa	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	-
20	Mostar I.	93	Ulica	Javno	Završeno	6.712	6.712	Ništa	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	-
21	Mostar I.	118	Nekt egori sana cesta	Javno	Završeno	2.142	2.142	Ništa	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	-
22	Mostar I.	92	Nekt egori sana cesta	Javno	Završeno	835	835	Ništa	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	-
23	Mostar I.	32/4	Vino grad	Privatno	Završeno	146	146	Ništa	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	usjevi
24	Mostar I.	31/2	Gradi lište	Privatno	Završeno	28	28	Ništa	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	usjevi
25	Mostar I.	32/5	Vino grad	Privatno	Završeno	71	71	Ništa	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	-

Parcele eksproprisane za rekonstrukciju raskrsnice 'Sjeverni ulaz u Mostar' bile su uglavnom u privatnom vlasništvu i nalazile su se uz magistralnu cestu. Većina parcela je u katastru klasificirana kao obradivo zemljište, livada, vinograd ili gradilište; međutim, u stvarnosti, zemljište je uglavnom bilo nekorišteno i nije podržavalo aktivne poljoprivredne ili komercijalne aktivnosti. Fizičko raseljavanje nije se dogodilo ni na jednoj parceli, a utjecaji su uglavnom bili ograničeni na eksproprijaciju zemljišta.

Gubitak usjeva ili drveća dogodio se na ograničenom broju parcela (br. 2, 14, 15 i 24). Za parcele 4, 5, 7, 10 i 11 izvršene su prilagodbe iznosa naknada u skladu s člankom 47. Zakona o eksproprijaciji. Parcele 12 i 13 u vlasništvu su pojedinaca čije adrese nisu poznate i imaju privremene pravne zastupnike imenovane za rješavanje naknada. Parcela 14 bila je jedina parcela s formalnom pritužbom koja je zahtijevala intervenciju suda, a koja je uspješno riješena. Parcele 16 i 17 izvorno su identificirane za eksproprijaciju. Međutim, nakon podnošenja pritužbi od strane vlasnika i naknadne spoznaje da će se projekt revidirati, postupak eksproprijacije za ove parcele je prekinut. Prema revidiranom projektu, ako je potrebno, ove parcele mogu biti predmet privremene eksproprijacije.

Sve ostale parcele su eksproprisane bez spora, pritužbi ili značajnog utjecaja na korištenje zemljišta. Nisu pogođene građevine, a pomoćna imovina na većini parcela je bila odsutna ili minimalna. Sveukupno, proces eksproprijacije je bio u skladu s nacionalnim zakonodavstvom, a sva preostala pitanja bit će riješena kroz RAP za relevantne parcele.

Prilog B – Sažetak parcela koje je potrebno eksproprijisati – Sjeverni ulaz na raskrižje s Mostarom

Ne .	Katastarska općina	Broj zemljišne parcele	Vrsta korištenja zemljišta	Javno / privatno vlasništvo	Potpuna / Djelomična eksproprijacija	Ukupna površina na parceli (m ²)	Ukupno zahvaćena površina (m ²)	Građevine na kopnu	Ostala imovina (drveće, usjevi itd.)	Pogođena pomoćna imovina	Ostala imovina na zemljištu (nepogođena)	Fizičko raseljavanje (Da/Ne)	Bilješke
1	Mostar I.	59/7	Livada, 2. razred	Privatno	Završeno	534	534	Ništa	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	
2	Mostar I.	26	Nekategorisana cesta	Javno	Djelomično	1955.	76	Ništa	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	
3	Mostar I.	109	Nekategorisana cesta	Javno	Završeno	733	741	Ništa	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	
4	Mostar I.	38/1	Pašnjak, 2. razred	Privatno	Djelomično	2487	431	Ništa	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	
5	Mostar I.	115/1	Neplodna zemlja / Neplodna zemlja	Javno	Djelomično	691778	3474	Ništa	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	
6	Mostar I.	94/1	Poslovna zgrada i dvorište	Privatno	Djelomično	14602	356	Poslovna zgrada	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	
7	Mostar I.	95	Livada, 2. razred	Privatno	Završeno	597	600	Ništa	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	
8	Mostar I.	51/1	Obradivo zemljište	Privatno	Djelomično	537	4	Ništa	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	

			(polje), 3. Klasa										
9	Mostar I.	59/7	Livada	Privatno	Privremena eksproprijacija	534	534	Ništa	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	
10	Mostar I.	65/2	Dvorište	Privatno	Privremena eksproprijacija	46	46	Ništa	Ništa	Ništa	Ništa	Ne	

Prilog C: UPITNIK ZA VLASNIKE ILI KORISNIKE ZEMLJIŠTA (već ekspropirisani)

(Za potrebe Projekta FRAME – P511815)

Datum anketiranja: _____

Vrijeme početka ankete: _____ h, _____ min

Ime anketara: _____

Broj i lokacija ekspropiriranog zemljišta (dionica Projekta FRAME):

Ime ispitanika: _____

Kontakt telefon: _____

PODACI O EKSPROPRIJACIJI

Pitanje	Odgovor
1. Je li cijela parcela ekspropirirana ili samo dio?	☐ Cijela parcela ☐ Samo dio
2. Površina ekspropiriranog dijela	_____ m ²
3. Jeste li izgubili i drugu imovinu (objekte, ograde, bunare itd.)?	☐ DA ☐ NE
– Namjena tih objekata	_____
– Status gradnje	☐ S dozvolom ☐ Bez dozvole
4. Jeste li primili naknadu u cijelosti?	☐ DA ☐ NE
– Vrsta naknade	☐ Novčana ☐ Zamjensko zemljište
– Ako novčana: jeste li zadovoljni visinom naknade?	☐ DA ☐ NE
– Ako NE (niste primili u cijelosti): razlog	_____

ZAMJENSKO ILI NOVO ZEMLJIŠTE

Pitanje	Odgovor
5. Ako ste primili novčanu naknadu, jeste li kupili drugo zemljište?	☐ DA ☐ NE
– Površina nove parcele	_____ m ²
– Lokacija	_____
– Dodatni troškovi (porezi, takse) koji nisu nadoknađeni	☐ DA ☐ NE Ako DA: _____
6. Ako ste primili zamjensko zemljište: jeste li zadovoljni?	☐ DA ☐ NE
– Je li nova parcela jednaka po kvaliteti i veličini?	☐ DA ☐ NE
– Površina nove parcele	_____ m ²
– Jeste li mogli pregovarati o lokaciji?	☐ DA ☐ NE

DODATNA EKSPROPRIJACIJA

Pitanje	Odgovor
7. Jeste li tražili eksproprijaciju drugih parcela u blizini?	☐ DA ☐ NE
– Ako DA: je li zahtjev odobren?	☐ DA ☐ NE
– Površina dodatno ekspropiriranog zemljišta	_____ m ²

Pitanje	Odgovor
– Jeste li zadovoljni ishodom?	☐ DA ☐ NE

KORIŠTENJE PARCELE PRIJE EKSPROPRIJACIJE

Pitanje	Odgovor
8. Jeste li parcelu koristili u poljoprivredne svrhe?	☐ DA ☐ NE
– Kulture/zasadi	_____
– Svrha korištenja	☐ Vlastite potrebe ☐ Prodaja/dodatni prihod
– Ako prihod: registrirani poljoprivredni proizvođač?	☐ DA ☐ NE
– Jeste li dobili naknadu za usjeve i stabla?	☐ DA ☐ NE
– Jeste li nastavili poljoprivredu na drugom mjestu?	☐ DA ☐ NE Ako NE: zašto? _____
9. Je li zemljište koristio netko drugi osim vlasnika?	☐ DA ☐ NE
– Ako DA: tko, svrha, trajanje, je li primio naknadu	_____

PODACI O KUĆANSTVU

Pitanje	Odgovor
10. Broj članova kućanstva	_____
11. Postoje li ranjive kategorije u kućanstvu?	☐ DA ☐ NE
– Ako DA: ☐ Djeca ☐ Starije osobe ☐ Invaliditet ☐ Samohrano kućanstvo	
☐ Drugo: _____	
– Jesu li njihove potrebe uzete u obzir?	☐ DA ☐ NE

INFORMIRANOST I PRIHODI

Pitanje	Odgovor
12. Zadovoljstvo informacijama u procesu eksproprijacije	☐ 1 – Potpuno zadovoljan ☐ 2 – Djelomično ☐ 3 – Nezadovoljan
– Ako 2 ili 3: zašto i što je moglo biti bolje	_____
13. Glavni izvor prihoda kućanstva	☐ Zaposlenje ☐ Poljoprivreda ☐ Mirovina ☐ Drugo: _____
14. Utjecaj eksproprijacije na prihod kućanstva	☐ 1 – Nije utjecalo ☐ 2 – Pozitivno ☐ 3 – Negativno
– Obrazloženje	_____

KOMENTARI (za anketara)

Komentari i zapažanja anketara: _____

Vrijeme završetka ankete: ____ h, ____ min

Provjerio (potpis): _____

Datum provjere: ____ . ____ . 2025.

Komentar koordinatora: _____

Prilog D: UPITNIK ZA VLASNIKE ILI KORISNIKE ZEMLJIŠTA

(Za potrebe izrade RAP-a – FRAME Projekt, P511815)

Datum anketiranja: _____

Vrijeme početka ankete: _____ h, _____ min

Ime anketara: _____

Broj i lokacija zemljišta (poddionica Projekta FRAME): _____

Ime ispitanika: _____

Kontakt telefon: _____

1. PODACI O ZEMLJIŠTU I IMOVINI

Pitanje	Odgovor
1. Status ispitanika u odnosu na zemljište	☐ Vlasnik ☐ Korisnik (ako korisnik: odnos s vlasnikom) _____
2. Ukupna površina parcele	m ²
3. Postoje li objekti ili druga imovina na parceli?	☐ DA ☐ NE Ako DA koji su to:
Vrsta objekta/imovine	☐ Kuća ☐ Pomoćna građevina ☐ Ograda ☐ Bunari ☐ Usjevi ☐ Stabla ☐ Instalacije ☐ Drugo: _____
Status objekta	☐ Legalizovan (s dozvolom) ☐ Nelegalizovan (bez dozvole)

2. KORIŠTENJE PARCELE

Pitanje	Odgovor
4. Koristi li se parcela u poljoprivredne svrhe?	☐ DA ☐ NE
Ako DA koje su: kulture/zasadi	
Svrha proizvodnje	☐ Vlastite potrebe ☐ Prodaja/dodatni prihod
Registrirani poljoprivredni proizvođač	☐ DA ☐ NE
5. Koristi li se parcela za stambene, poslovne ili druge svrhe?	☐ DA ☐ NE Ako DA koje:
6. Koristi li netko drugi predmetno zemljište?	☐ DA ☐ NE Ako DA tko i svrha:

3. PODACI O DOMAĆINSTVU

Pitanje	Odgovor
7. Broj članova domaćinstva	Odraslih: _____ Djeca: _____
8. Postoje li ranjive kategorije u domaćinstvu?	☐ DA ☐ NE

	Ako DA: ☐ Djeca ☐ Starije osobe ☐ Invaliditet ☐ Samohrano kućanstvo ☐ Socijalno ugroženi ☐ Etnička manjina ☐ Drugo: _____
9. Glavni izvor prihoda domaćinstva	☐ Zaposlenje ☐ Poljoprivreda ☐ Mirovina ☐ Socijalna pomoć ☐ Drugo: _____
10. Ukupni mjesečni prihod domaćinstva	☐ < 500 KM ☐ 500–1,000 KM ☐ 1,000–1,500 KM ☐ > 1,500 KM

4. PODACI O PRIVREDNOM SUBJEKTU (popuniti samo ako postoji poslovna aktivnost)

Pitanje	Odgovor
11. Naziv privrednog subjekta	
12. Vrsta djelatnosti	
13. Godina osnivanja	
14. Broj zaposlenih	Stalno zaposlenih: Privremeno:
15. Prosječni godišnji prihod (posljednje 3 god.)	KM
16. Najveći očekivani problemi zbog projekta	☐ Gubitak mušterija ☐ Prekid poslovanja ☐ Oštećenje opreme ☐ Drugo:
17. Preferirani oblik naknade	☐ Novčana ☐ Zamjensko zemljište/prostor ☐ Drugo:

5. UTJECAJ EKSPROPRIJACIJE

Pitanje	Odgovor
18. Hoće li eksproprijacija utjecati na prihod domaćinstva/subjekta?	☐ Ne ☐ Da, pozitivno ☐ Da, negativno
Obrazloženje	
19. Najpravednija vrsta naknade po Vašem mišljenju	☐ Novčana naknada ☐ Zamjensko zemljište ☐ Zamjenski objekt ☐ Kombinacija ☐ Drugo:

6. DODATNI KOMENTARI ISPITANIKA

PRILOG E: Primjer obrasca za pritužbu

Obrazac za pritužbu

Broj protokola	
Ime i prezime (neobavezno)	
Kontaktni podaci Molimo vas da označite kućicu na koji način želite da vas kontaktiramo	☐ Poštom (Adresa): ☐ Telefonom: ☐ E-poštom:
Preferirani jezik	☐ Bosanski/Hrvatski/Srpski ☐ engleski
Opis pritužbe	Što se dogodilo? Gdje se to dogodilo? Tko je to učinio? Kakav je bio rezultat?
Datum pritužbe i koliko se puta dogodila	
☐ Jednom (datum: _____) ☐ Događilo se više puta (Koliko se puta dogodilo? ____) ☐ U tijeku (Događilo se nedavno)	
Željeni ishod?	

Tablica za registar pritužbi

Serijski broj	Način utvrđivanja roka za podnošenje prigovora	Projekt	Datum primitka	Vrsta pritužbe	Opis pritužbe	Podnositelj zahtjeva		Datum potvrde primitka	Opis poduzetih radnji	Datum rezolucije
						Dob	Spol			